

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Főter. Ide vagy a főmunkatárs ezimére intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előzetés díj:

Egész évre . . . . . 8 korona
Fél évre . . . . . 4 korona
Negyedévre . . . . . 2 korona

Tanítónak egész évre 4 kor.
fél évre . . . . . 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-utca 1. szám a a könyvnyomdában. — Ide intézendők a kiadóhivatali illető előfizetés, hirdetés, nyilvánt. és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petítor térfogata . . . . . 12 fillér.
Bélyegdíj minden beiktatás után . . . . . 60 fillér.

Nyilttér:

Egy sor . . . . . 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legezelszerűben posta-utalvány útján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Gömör megye és a millennium.

— Ajánlva a megbízottsági tagok figyelmébe —

Országszerte megindult a mozgalom, hogy a magyar állam megalapításának ezredik évfordulóját minél impozánsabban, minél emlékeztetőre méltóbb módon ünnepelje meg a nemzet. — Egy ezredévi dicsőség, egy ezredévi szenvedés, a dicsőségnek minden ragyogása, a szenvedések vérkereszttségében kivívott diadalok egész sorozata kér helyet a millenniumi ünnepélyekben. — Be kell mutatni a világnak mindazt, a mit a magyar génus, esudával határos vitéség, megfeszített szorgalom, bámulatraméltó munkaerő idáig előállítani képes volt és így tüntetni fel, hogy a magyar nem utolsó és nem érdemtelen helyet foglal az európai művelt nemzetek sorában; hogy a lefolyt ezer évre lelkesült büszkeséggel, a jövőre ezerre pedig a legteljesebb reménnyel tekinthet.

A millenniumi ünnepélyek fényessé, nagyszerűvé tételére vállvetve, kézfogva kell közreműködünk mindnyájunknak, kiknek az isteni gondviselés megadta értünk azt a mondhatatlan örömet és boldogságot, hogy önálló állami létünk ezredéves határpontjára állva a polgáriasság magaslatán mutat s jelent diadalmas önérzettel tekinthetünk be, a jövőnek sivatag homályából pedig biztató fényt látunk felénk mosolyogni. Meg is mozdult immár az országgyűlés, a nemzet-kormány: egymásután állanak elő tervezgetéseikkel egyes törvényhatóságok, tudományos, irodalmi és művészi társaságok. — s a magyaránnyu tervelésekből mind határozottabban kezd kibontakozni a millenniumi ünnepélyek képe, melynek nemesak demonstratív jellege, hanem kulturhistóriai fontossága, s a tervezett alkotásokban örök emlékezte, örök áldása lesz.

Ugy gondoljuk, hogy a vármegyéknek, a magyar állam eme mindenkorai bástyáinak, az ezredéves ünnepélyekből kimaradni erkölcsi lehetetlenség. S ha a megyék nehéz időkben nyomasztó viszonyok között emberül megtették ha-

zafias kötelességüket, úgy, hogy sokszor közöttük oszlott fel a kormánytalan ország, bennük élt, lüktetett, forrongott, tört ki a nemzeti hev és erő — s mentette meg az államot, adta vissza a magyart önmagának: illő most, hogy oda álljanak az örvendezők közé, s résztvegyenek a nemzet ünnepében, mert annak öröme az ő örömök, fennállása, megszilárdulása az ő dicsőségek is.

Gömör megye nemesak mint az ország bármely megyéje gondolhat a millenniumi ünnepélyekben való részvételre, hanem mint egy olyan megye, mely hazaszeretében, a nemzet igazainak, függetlenségének védelmezésében mindig a legelső között állott. — Előkelő, hatalmas családai, melyek fejedelműt, nádorispánokat, vajdákat, országbírókat, s más állami és egyházi főméltóságokat adtak a hazának, fényt és hirt derítettek reá. Köznemessége, polgársága, mely a nemzet szabadságharczaiban mindenkor mind egy szálal sorakozott a „pro libertate et patria” lengő zászlók alá, tündöklő tanujelét adta nemzeti fenmaradásá, önálló államisága iránti törhetlen ragaszkodásának. E megyében szövődtek számai a magyar nemzet elnyomott, utóbb vérbefojtott és felüggesztett jogaiért, alkotmányáért a legigazságosabban támadt, de a tragikusabb véget ért összeesküvésnek. A történelem kiáltja, hogy ennek a megyének első helyen kell megünnepelni Magyarország állami fenmaradását és consolidációját.

De visszhangozzák e kiáltást megyénk bércei, a bércek méhében rejlő bányák aknái, ezernyi-ezer esuda látványok barlangjai, üregei, miket emberi ész fedezett fel a magyar föld dicsőségére: visszhangozzák a völgy ölen lejtő folyók, a folyókra épített gyárak, a gyárak által létrehozott czikkek. A hol ennyi istenadta ember föltalálta s művelte szépség s anyag van, a hol az ipar ily kifejlett, magas fokon áll, annak a megyének az első között kell lenni, hogy demonstrálja a munka produktumai által a magyar állam életrealóságát.

Eszméltetőül és gondolkozási tárgyal leírjuk,

Minden reggel kísértáltk a fürdő rayonjához tartozó, valóban fölséges fenyesek közé.

Mielőtt az erdőbe ér az ember, el kell mennie 4—5 szebbnél-szebb nyaraló elé, a melyek mindegyike egy-egy elegáns, szépen gondozott kertnek a közepén állott.

Ezek között legesinosabb az Egorkúti főispáné, a kinek családja az egész nyarat Hűskúton töltötte. Parkja valóságos remeke a műkertészetnek, — látványosság e vadregényes tájon, hol a lakosok közönyössége mindent a természetre szeret bízni.

A mint egy reggelen e nyárilak mellett elsétáltk, gyönyörű és rám nézve is felejthetetlen kép tárult szemek elé. A kerben két hársfa közé hinta-ágy volt akgatva, melyen egy páratlanul szép nőalak hevert. — A főispán leánya volt.

Akkor láttuk először, de azonnal megismertük, mert a környék legszebb hölgyéről sokszor hallott leírás nagyon is pontosan illett a bájós lényre, mely esukott szempillákkal, nem aludva tán, de bizonyára álmodva terült el előttünk. Fehér arcán édes mosoly játszott, melyet valamely bűvös ábránd szinte földöntulivá, istenivé varázsolt.

Mind a hárman megállottunk, mintegy önkénytelenül rábámulva ez élőképre, a melynél a művész keze tökéletesebbet nem alkothatott.

Ákos volt az első, a ki megszólalt:

— Ez nem lehet más mint a főispán leánya.

— Kétségtől az, — feleltünk mi.

Ránéztem Ákosra; hát látom, a mint ennek a szemei rátapadnak a függőágyon fekvő leányra. A szemai villámokat löveltek.

Öntudatlanul éreztem, hogy a fiu valami bolondságon törí az esztét.

— Menjünk innen! — mondtam.

— Miért sietnénk? ellenkezett Ákos.

— Ninesen olyan fontos dolgunk.

Ezalatt, mintha valami deleges hatalom vonzana, úgy nézett folyton a főispán leányára, a ki bennünket nem láthatott s halk hangon folytatott beszélgetésünket sem hallhatta.

Lapunk mai száma hat oldalra terjed.

hogy minőnek tervezzük mi Gömör megye ezredéves emlékünnepeit, mit várunk meg a megyétől, hogy multjához, jelenéhez méltólag vegyen részt a magyar nemzetnek amaz osztatlan örömeiben mely 1896-ban ezereves fennállását fogja kitörő lelkesedéssel jubilálni.

A históriai tudat legelsőben is arra ösztönöz. Hogy emlékszerű alkotások létesítése által adjunk kifejezést örömünknek, melyek hirdetni fogják az utókornak, hogy az ezredik évfordulója idejében élt nemzedék kellőképen megtudja becsülni a honszerző őseket, az ezek által reá hagyott szent örökséget: a haza önálló, állami életét, alkotmányát és hogy képes felemelkedni történelmi jelentősége teljes tudatára. — Ezt czélozzák a Zichy Jenő által tervezett Árpád-szobrok, a fővárosban épített nagyszerű parlamenti palota, az in idea élő gellérthegyi Pantheon, fenyes egyetem, pompás dunahidak stb. — A megyéknek is ki kell fejezniük külső emlékek állítása által a nemzeti összetartozás érzetét, el kell zárandokolniok a magyar történelemmel egyidejű helyekre, hogy ott emlékoszlopokra vessék az ősek dicsőségét, azokét, a kik nekünk ezt a szép hazát ezer évvel ezelőtt vérről szerezték meg. — Béla király névtelen jegyzője, az egyedüli hitelt érdemlő legrégibb krónikásunk két maig fennálló helyről tesz említést, melyeket megyénkben Zoárd, Kadoosa és Bors vezérek elfoglaltak. E két hely Sajó-Gömör és Balog (Bulhadu). Nézetünk szerint a megyének e két községben egy-egy emlékoszlopot kellene állítani, s azokon megörökíteni a honfoglalók dicső tetteit.

Ezzel kapcsolásban hatóságilag föl kellene karolni a Tompa-szobor eszméjét, mint teszlik más vármegyék nagy fiaik szobraival (Borsod Szemerével, Vas Berzsényiével), hogy az a millenniumra testet öltson, s a megye székhelyén hirdesse az erő mellett a magyar szellem hatalmát.

Azt mondja a költő: Szeretet alkotta és tartja fenn a világot. A szeretetben dobban össze a nemzet szive, az a legfőbb nemzet és állam-összetartó elem. Legyen hát a millennium a

Egyszerre csak Ákos fölkiált:

— Nekem ezt a leányt meg kell esókolnom!

— Megörültél? — kiáltam.

— Nem, nem örültem meg, de megörülnék, ha meg nem esókolnám!

— Nos, és hogyan akard tervedet végrehajtani?

— A legegyszerűbb módon, — válaszolt ő. — Atmásmozom a kerítésen.

S ezalatt folyton nézett a leányra, megzavarva, el-lenállhatatlanul.

Világos, hogy a szegény fiu meg lett babonázva.

— Azt nem fogod tenni! kiáltam. — Jóravaló ember nem lop a más kertjéből gyümölcsöt s esókot annál kevésbbé.

— Ah! szólalt meg ekkor Zátornyay Feri. — Hát nem látod, hogy Ákos tréfál? Merné is ő átlépni a rá-esozatot?

Ákosnak épen csak ez kellett. A Feri szavaiból kihangzó kétely föllázította a külözködés minden démonát, mely benne lakott.

Egy ugrással benn volt a kertben. Ez az ugrás be-esületére vált volna a világ legügyesebb eróművészeinek is.

Lassu léptekkel közeledett a hölgyhöz, a ki ábrándjai közben tán épen egy eszményképre gondolt, — olyanra, a minő Ákos volt, ez az apollói természetű szép férfi, a hűskúti hölgyek méltó kedvence. A bájós gyermek ajkai körül játszó mosoly még édesebb lett, mikor Ákos közeledett hozzá, s ellenállhatatlan vonzotta magához a szenvedélyes embert. Talán látta is, a mint közeledik hozzá, s azt hitte, álmodik, — azt hitte, hogy ez a deli férfi ama büszke lovag, a ki álmainak, szűzies gondolatainak központját, szende vágyainak tárgyát képezi, s ő most jön, hogy beszéljen neki boldogságról, szerelemről, hűségről és még sok mindenféléről a szerelme-sek édes szavaival. . . . .

Ákos pedig ment előre, lassan lábujjhegyen, — egy közönséges merénylő, a ki meglopja egy ártatlan gyermek álmát.

Szerettem volna kiáltani s Ákosnak a bolondságát megakadályozni. Képtelen voltam. A hang torkomon

T Á R C Z A.

Csók történet.

(Mutatvány a „Magyar Dekameron”-ból.)

Bizonyára sokan ismerték önök közül a szeretetreméltó Hidváry Ákos, kit tavaly a hűskúti fürdő mellett levő erdőben „ismeretlen tettesek megöltek,” a mint azt az Ugróczy Híradó annak idején megírta. Sokan is szomorkodtak a halálán, mert a szegény fiu egyike volt ama kivételes embereknek, a kik könnyen nyerik meg a szívét mindenkinék, tele volt különözségekkel s talán ez volt az leginkább, ami őt annyiunk előtt érdekessé tette. Én a ki barátja voltam neki, azt is tudtam, hogy e különözésekre hajló, heczeket kereső emberben nemesak örökké vig kedély, esapongó jókedv, de mélyen érző szív is lakik.

Nem akarom most föleleveníteni ama bizarr ötleteken alapuló, de mindég jóra vezető „stikli”-ket, a melyeket Ákos azon idő alatt, míg a társaságnak egyik kedvence volt, a legnagyobb bonhomijával véghez vitt. Bizonyára még sokan gondolnak Ákosnak ama „bolond” szokására, hogy alvó koldusoknak egy-egy ezüstforintot esuztatott a zsebükbe. Arról is nem egyszer hallhattak, mikép a szegénylős szegények nyomorán azzal a csalással segített, hogy rokonuknak adta ki magát stb. Általán az ő viselt dolgai nagyobb részét a jótékonyág területén mentek végbe s száz meg száz embernek van oka áldani e sajtáságos ember hőbortjait.

Tudtommal csak egyetlen egyszer követett el Ákos olyan különözéséget, a melynek nem volt jótékonyág a czélja.

Meg is adta szegény az árát. Megfizette az életével.

*

Együtt voltunk Hűskúton, e kies felső-magyarországi gyógyfürdőben, mely Ákosnak régtől fogva kedves tartózkodási helye volt.

Társaságunk mindössze három tagból állott: kettőnkön kívül még Zátornyai Feriből.

hazaszeretettel mellett az általános emberszeretettel is az ünnepe. — Létesítsen a megye székhelyén egy filantropikus intézetet, egy ezredéves emlék-szeretetházat, melyben balsors üldözött, emberektől elhagyott lakói otthonra leljenek.

Végül fejezze be külső, emlékszerű alkotásait egy monumentalis vármegyeház építésével. A mostani ugyanis szűk, nem megfelelő. Avult köntös a modern megyén, ósdi ház a szépülő városban, melynek magánépületei is hovatovább tulszárnyalják. — Az lenne a szép, ha egy impozáns palotában tarthatná meg a megye a jövő ezer év legelső gyűlését.

A másik, a mire különös gondot kell fordítani a Gömörmegyének, az, hogy fejlett ipárral, világ bámulatóra méltó speczialitásával al tünjék ki különösen a millenniumi kiállításán. E kiállításra már szétküldötte a kereskedelmi miniszter a felhívásokat, azért itt az ideje, hogy a készülődéseket megkezdjük. — Ismételt hangoztatjuk azt az eszmét, melyet lapunk egyik korábbi számában már kifejtettünk, hogy t. i. a millenniumi kiállítás területén egy külön megyei pavillon állíttassék, melyben mindaz helyet találjon, a mit megyénk természeti ritkaságokban felmutatni, ethnografiai érdekességekben feltüntetni és az előrehaladott ipar terén minden más megyétől előtérrel produkálni képes.

E helyen említjük meg, hogy szükségesnek találjuk kezdetleges megyei muzeumunknak minden lehető módon való megerősítését, annak egy ethnographiai osztállyal leendő kibővítését, mellette egy szoborterem és képtár berendezését, végül megfelelő helyiséget. Attól a megyétől, melyben Szentpéteri, Ferenczy, Holló születtek, a hol Izsó alkotó szelleme szárnyat kapott, meglehet kívánni, hogy legalább ezeknek alkotásait helyezze el muzeumában kegyeletheható biznyságául.

A harmadik, a mire megyénk figyelmét a millennium alkalmából felhívni kívánjuk: a társadalmi egygyéforradásnak, a föllendült magyar nemzeti irodalom és művészet pártolásának nagy és nagasztos eszméi. Irodalmat pártfogol, de egytuttal saját multja iránti kötelességét rója le a megye, midőn a millenniumra megírattja akár pályázat, akár megbízás útján monographiáját. Ezt tenni elmulasztathatlan feladata. — Már rámutattunk, hogy a most megürült főlevéltárnoki állásnak irodalmi nevű egyénrel való betöltése által erre nézve a leghivatottabb erőt nyerheti meg. — A magyar nyelvnek tesz szolgálatot, de egyszerűsmind a magyar államiságot fejezi ki pregnans módon, midőn az idegen hangzású helyneveket, minők még a megye területén nagy számmal vannak, megmagyarosítja. Kárpátoktól Adriáig hegyek, völgyek, erdők, mezők, városok, falvak hirdessék, hogy itt csak egy ur, meg egy állam létezik, melynek jogát e földhöz ezer év tusái szerzik még — és az: a magyar. — A helynevek megmagyarosítását tehát szintén a megye millenárius teendői közé sorozzuk. Így tett nem régen Zólyom, ebben foglalatoskodik jelenleg Nógrád. — Nekünk sem lehet hátramaradnunk.

akadt. Éreztem, hogy barátom veszélybe rohan s nem segíthettem rajta.

Egyszerre csak éles sikoltást hallottam.

A merénylet megtörtént.

Akos csakugyan elkövete e hozzá nem méltó gyávaságot.

A kiállításra előrohantak a házbéliek, köztük a főispán is, a ki éppen akkor Hűskúton volt.

Egerkuty azonnal átlátta, hogy mi történt.

Szótlanul közeledett Akos felé.

Még most is borzadok, ha e jelenetre gondolok.

Tudtam, hogy mi fog következni.

Akos is kétségkívül tudta s nem mozdult helyéről. Ugy állt ott, mintha oda lett volna szegezve. Sápadt volt, mint a halál.

Egerkuty odalépett hozzá, fölemelte az öklét és —

Akos még most sem mozdult. Eltúrte az űtést.

Aztán kitántorgott a kertből.

Haza vezették.

Fél óra mulva Ferivel együtt meglátogattuk a főispánt, átadtuk neki Akos kihívását.

Másnap reggel volt a találkozó.

Akos, a ki tegnap ugy viselte magát, mint egy gyáva poltron, ma ugy halt meg, mint egy — hős.

Egerkuty golyója jól talált s Akosé (Magyarország egyik legkitünőbb galamblovészé) három lépésre az ellenfelétől egy fenyo fá törzsébe furódott. Oda is ezélezott.

*

Igy történt, hogy Akost a hűsküti erdőben „ismeretlen tettesek megölték.”

Hogy e mesét valószínűvé tegyük, elszedtük a zsebróráját s a nála levő készpénzt. Így aztán mindenki elhitte az „Ugrózei Híradó” hírét a rablógylkosságról, a melynek Hidváry Akos áldozatául esett

Azóta gyakran emlegetjük, hogy más ember egész életében csupa bolondokat művel és megél mellette; Akos pedig csak egy bolondságot csinált, s meg kellett halnia.

És ezt nevezik igazságnak!

Milkó Izidor.

De a főnnebb hangoztatott szép eszméket akkor valósítja meg megyénk a maguk igazi mivoltukban, ha egy olyan társulatot alapít, mely felül fog állani a politikai és társadalmi érdekeken, felül minden elfogult felekezetiességen, s a melybe jutni minden egyébtől eltekintve csupán két kellék képesít kit-kit: a szellem és a tisztesség. Így ajánljuk mi, megyénk halhatatlan jeleséről nevezve, a Tompa-kör megeremtését. A mivé a közművelődési egyesület egyoldalúságánál fogva nem lehet, a mivé a kaszinók, a Széchényi lelke előtt lebegett ezélnak csak egy részét valósítva, nem válhattak, annak szeretnők mi látni ezt a proponált Tompa-kört. — Egy gyúpontnak, a melyben összpontosulna a megyében minden erkölcsi és szellemi erő, s onnan indulna ki társadalmi, irodalmi és művészeti téren minden üdvös mozgalom, a hol ember és ember közt nem tenne különbséget a rang, az osztály, a vagyon, a felekezet, a hol mindenkiben a talentumot, melyet kiművelt, a képzettséget, melyet önszorgalma útján megszerzett, tekintének, s arra az erkölcsi tőkére néznének, melyet kiki óriási nehézségek között, sokszor önmagát megtagadva gyűjtött. — Mi azt hisszük, hogy ez a kör hivatása magaslatán állva, sok félreértést eloszlatna, sok idegenkedést megszüntetne, átalakítaná, felfrissítené a társadalmat, s egy pezsgő, eleven, harmonikus társadalmi életet teremtene. — És ez tenné fel a megye összes millenárius alkotásaira a koronát. Ezzel köszöntve a második ezredévet, véget érnének azok a számtalan, kellemetlen surlódások, melyek, ha nem is a megye zöld asztalainál, de kint az életben még sokszor hozzák a kedélyeket lázas izgatottságba.

A megyegyűlés nemsokára összeül. — Az idő siet. A millenniumra készülni kell. Mi terveinket előadtuk. Hányja-vesse meg a megye — s azután cselekedjék.

A „Gömörmegyei magyar közművelődési egyesület” választmányi ülése.

A megyei magyar közművelődési egyesület élénk érdeklődés mellett tartotta meg e hó 6-án választmányi ülést, melyen megjelentek az egyleti tisztviselőkön kívül Hámos László, Bornemisza László, Fáy Barna, Dr. Lichtschein Adolf, Sárközy Gyula, Lenkey István, Terhes Pál, Ruszkay Gyula, Abonyi Pál, Bakcsy István, Mihalik Dező, Bornemisza István, Szentmiklóssy István, Diószeghy Zsigmond, Fábry János, Lőrinczy György.

Török Balint elnök üdvözlö a megjelent tagokat s felolvastatta az egyes körökből beérzett jelentéseket. A esetneki kör 35 rendes tag mellett 113 frtot vett be, mely összegből a esetneki ovodát segítézte, több iskolát a hiányzó térképekkel és magyar olvasó-gyakorló könyvekkel látott el, jövőre pedig a keletkező falusi gyermek-menhelyek felállítását óhajtja támogatni anyagi erejéhez képest. A választmány jóváhagyó tudomásul vette ezen működési tervet, nem helyesli azonban a magyar nyelv tanításában kitént tanítók jutalmazását 15 és 10 frttal, mivel az egyesület erre egyelőre megfelelő fedezettel nem rendelkezik s a vármegye e ezélna évenként 4—500 frtot fordít, az egyesületi elnök és igazgató ajánlatának meghallgatása mellett.

A pelsőzei kör 7, a tiszolezi 9 taggal bírván, nagyobb alkotásra nem vállalkozhatnak, bár utóbbi helyen egy ovoda létesítése égető szükségnek mutatkozik.

A nyustyai kör tagjainak száma 11-re olvadt. Mindamelltt fentartotta a község tetemes segélye mellett a 76 gyermek által látogatott 5 óra terjedő nyustyai, továbbá a rimóczei és a rimabrézói nyári gyermek-menhelyeket. Ugyanez fentartásának biztosítása, valamint a klenézei magyar olvasókörnek támogatására 220 frt segély engedélyezését kéri a központtól, a mely kérelem lehető figyelembevétel végett a pénzügyi bizottsághoz tétetett át.

A rozsnói kör 32 tagja mellett fentartotta a veszerési állandó gyermek-menhelyet, melyhez jövő évre Alsó-Sajón egy új ovodát szervezni kíván, ha ezen két alkotásra kívánatos 417 frt 50 krnyi szükséglet fedezését, a melyhez a kör 90 frtnyi bevételt mutat ki, elvállalja.

Örömmel jelenti a rozsnói kör, hogy Andrassy Géza gróf Betlérben saját költségére és felügyelete alatt ovodát állított s kilátásba helyezte, hogy a Betlér és Dobsina között fekvő 7 községben netalan szervezendő ovodák fentartási költségeinek felerészét készséggel vállalja magára.

A választmány Hámos László főispán, Groó Vilmos kir. tanácsos tanfelügyelő, egyleti igazgató és Fábri Ferenc rozsnói közművelődési kör elnökből álló közsön bizottság kiküldetését ajánlja a közgyűlésnek s a szükséges tárgyalások megindítására Groó Vilmos egyleti igazgatót kéri föl, megjegyeztetvén, hogy az új alkotásokra fordítható összeg meghatározására a pénzügyi bizottság javaslata lesz mérvadó. Az élénk felszólalásokból azonban már most is lehet következtetni, miszerint a választmány az egyesület jövedelmének szaporításával oda fog hatni, hogy Andrassy Géza gróf ezen nemes és hazafias ajánlatát mielőbb teljes mérvben igénybe vehesse s a Felső-Sajó völgyének népes községeit az eddig hiányzó ovodákkal ellátván, a magyar beszéd és közművelődésnek erős bástyákat emeljen.

Hazafias irányu tót olvasmányok terjesztésében fáradozik az 56 taggal bíró garami kör. E mellett fentartja a sikerrel működő helpai kisdodovát s támogatta Polonka községét ovodai új épülete felépítésében

Ugyanezen irányu törekvése folytatásán 252 frtnyi segélyt kéri a központtól.

Nem kéri segélyt, hanem beküldött 100 frtot a rimaszombati kör, mely a f.-zsaluzsányi ovodát fentartja, legközelebb pedig tetemes jutalmakat osztott ki a rimaszombati tanintézeteket látogató s a magyar nyelvben kiváló haladást tanúsított tanulóik között.

A nagyrozei körben lévő nagyrozei ovodát 85 a ratkóit 215 kisdod látogatta, kik okleveles óvónők vezetése alatt teljes gondozás és nevelés mellett a magyar nyelvben meglepő haladást tettek. Mindkét ovodánál női választmányok segítézik a kisdodeket. A 620 frtnyi költségére a kör 325 frtnyi segélyt kéri. Mindkét ovoda sikeres működésének biztosítását kívánja a választmány s mivel a ratkói ezélszerűtlenül van elhelyezve, megyei alispán megkerestetik, kötelezze Ratkó városát, hogy az ovoda számára ugymint Nagy-Röze tette, ezélszerű épíletet szerezzen s a fentartási költséghez is az eddiginél nagyobb mérvben járuljon.

Hálás köszönettel fogadta a választmány a Rimamurány-salgótarjani vasmű-részvénytársaság eddigi 1200 frtnyi alapítványának 1400 frtra, Borbély Lajos vezérigazgatónak 300 frtnyi alapítványának 350 frtra való emelését, Hanvay Zoltán által ifj. Békik Iván nevére tett 100 forintos s Diószeghy Zsigmond 50 forintos alapítványát.

Hol ilyen állandó források nyílnak meg az egyesületnek, ott a kitűzött ezél elérése nem maradhat üres ábránd, s a pénzügyi bizottság, hová a körök költségvetései áttétettek, bizonyára megtalálja annak módját, hogy a méltányos igények mindenütt kielégíttessenek. — Másrészt azonban nem lehet elhallgatni, hogy a szaporodó szükségletet csak ugy lesz lehetséges fedezni, ha minden megyebeli igaz magyar ember nem sajnálja évenkénti áldozatát a magyar közművelődés oltárára hozni. A hosszúsói földművesek évenkénti gyűjtése e ezélna másutt sem lenne eredménytelen.

Az ezredévi kiállítás.

Immár csak néhány év választ el bennünket azon rendkívül nagy jelentőségű s még nem-zetek történelmében is ritka évfordulótól, mely e haza ezeréves fenállásának lesz szentelve. Ez évforduló fényének és pompájának emelésén nemzét és kormány vállaltva kell, hogy fáradozzanak. E szempont lebegett a kormány előtt, midőn az évforduló megörökítésének legkiemelkedőbb mozzanatául az 1896-ik ében Budapesten rendezendő országos kiállítás megtartását határozta el. S hogy ez minél fényesebb, impozánsabb és sikerültebb legyen, a kiállítás elnöke, Lukács Béla kereskedelemügyi miniszter már most lelkes hangu proklamációt intéz a haza minden polgárához, hogy azok mindnyájan kivegyék a nagy nemzeti ünnep méltó megülése körül köteles részüket.

Az alább szöszertint közölt felhívást a miniszter a következő, szerkesztőségünkhöz intézett levél kapcsán küldte hozzánk:

Tisztelt szerkesztőség! A magyar állam ezeréves fennállásának nagy ünnepét a nemzet méltó fényvel óhajtja megünnepelni.

Hazánk törvényhozása elhatározta, hogy az ezredéves ünnepélyek fényének emelésére az 1896-ik ében Budapest fő- és székvárosban országos kiállítás rendeztesék.

Ó es. és apostoli királyi Felsége, legkegyelmesebb Urunk és Királyunk, kinek dicső uralkodása alatt a magyar állam a szellemi és anyagi virágzásnak mai magas színvonalára emelkedett, hű nemzete iránti szeretetének ez alkalommal is kifejezést adni óhajtván, a kiállítás védnökségét elfogadni méltóztatott.

Midőn a kormány a haza minden fiát felhívja, hogy a nemzet ünnepén szívvel-lellekkel részt vegyen és a nagy mű sikeréhez minden tehetségével hozzájáruljon, első szavát a hazai sajtóhoz intézi, kérve: hogy a nemzet szívében élő hála- és kegyeletérzet ezen művét hazafias lelkesedéssel karolja fel és teljes erővel támogassa.

Kérem a nemzeti ezélok önzetlen támogatásában mindenkor szolgálatkészeknek bizonyult magyar sajtót, hogy lelkesítő, buzdító szavát a mű érdekében minden alkalommal hallassa: a nemzet minden osztályát gyakran, hathatósan figyelmeztesse mindannyiunk azon közös kötelességére, hogy a millenniumi kiállításban oly művet mutassunk be, mely méltóan hirdesse ezredéves létünk emlékét.

Tudom, hogy a nagy közönség körében fölmerülő óhajok és kívánalmak, a mű sikerének előmozdítására alkalmas eszmék a sajtó útján juthatnak legkönnyebben az illetékes tényezők tudomására; és ezért figyelemmel fogom kísérni a sajtónak ez iránybani tevékenységét és a hírlapok hasábjain megjelenő tárgyilagos kezdeményező vagy bíráló megjegyzéseket mindenkor kellő figyelemben fogom részesíteni.

Meggyőződésem, hogy a kiállításban való tevékenységre hivatott tényezők és a sajtó közti sűrű érintkezés lényegesen hozzá fog járulni a mű sikeréhez, és ehhez képest utasítottam a kiállítást intéző közegeimet, hogy a sajtót hazafias törekvéseiben támogassa és a kívánt adatokkal és felvilágosításokkal ellássa.

Ez alkalommal van szerencsém a hazai közönséghez intézett felhívásomat a tisztelt szerkesztőségnek azon kéreáll megküldeni, sziveskedjék azt egész terjedelmében becses lapja legközelebbi számában közölni és a közönség figyelmébe legmelegebben ajánlani.

Budapest, 1893. február havában.

Az 1896-iki ezredéves kiállítás országos bizottságának elnöke:

Lukács, s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

A felhívás szövege a következő:

Fölvhívás a közönséghez!

A magyar állam megalapításának ezredik évfordulóját készül megünnepelni a nemzet.

Hazánk törvényhozása elhatározta, hogy az ezredéves ünnepélyek keretében országos kiállítás tartassék.

Ó es. és apostoli királyi Felsége, legkegyelmesebb Urunk és Királyunk ezen kiállítás védnökségét elfogadni kegyeskedett.

A törvény e kiállításnak 1896-ban, Budapesten, az illetékes miniszterek és egyéb szakkörök közreműködésével leendő rendezését reám ruházta.

Kettős ezélna lesz ezen kiállításnak.

Első sorban emlékeztetni a nemzetet az ezredéves mult nagy eseményeire és alkotásaira és megmutatni a külföldnek is, hogy a magyar nemzet hasznos tagja volt az európai népesaládnak a haladás együttes munkájában. Második feladata a kiállításnak az lesz, hogy megismerjük a magyar államot alkotó összes erőket; megismerjük önmagunkkal és az idegenekkel a szellemi, anyagi és erkölcsi téren való munkálkodásnak összes vívmányait.

Felhívom az ország minden polgárát, hogy ezen feladatban a kormányt hazafiai lelkesedéssel támogassa és hozzájáruljon a nagy nemzeti mű sikeréhez.

Része fog jutni az ország minden polgárának a munkában, valamint része lesz a sikerben is.

A kiállítás sikere által növekedni fog hazánk tekintélye és fokozott lelkes bizalommal fogunk haladni a nemzeti megerősödés nagy munkájában.

A kiállítás programja felöleli a nemzeti munka minden nyilvánulását; tervezete megadja a kereteket mindazok számára, a kiknek ősei, vagy a kik maguk bármely téren tevékenykedtek.

A törvényhatóságok, a városok és a családok, melyekhez történelmi emlékek fűződnek, állítsák ki az okmányokat, műtárgyakat, ereklyéket, melyek nagy események, virágzású korszakok emlékeit kelthetik fel; melyek jellemzik állami szervezetünk, ősi alkotmányunk és önkormányzati életünk fejlődésének menetét, a magánéletnek egyre gyarapodott igényeit és a nemzeti erő egyéb megnyilatkozásait.

Az egyházak mutassák be működésük és tevékenységük tanujait, történelmi emlékeiket, melyekre kegyelettel tekint a nemzet és a művészet remekeit, melyeknek megalkotása, gyűjtése és megőrzése az ő érdemük.

A tudósok, a művészek, az írók, a tanfűriak, szóval a nemzet szellemi fejlődésének összes tényezői mutassák be az eszközöket, melyekkel egy évezreden át a felvilágosodást és a nemes izlést terjesztették, s a nemzet erkölcsi megnemesíteni igyekeztek.

Mutassuk be, hogy Európa éléstárának földjét hogyan munkáltuk a multban, mint haladunk mind a koral és miképen érvényesítjük ma a tudomány vívmányait, hogy a nemzeti termelést fokozzuk.

Térjünk a hazai ipar összes tényezőire, melyek a multban nem egyszer versenyeztek a nyugati legkitűnőbb szaktársaival.

Tárják fel szorgalmuk és ügyességük műveit. Az elmúlt századok mestereinek remekeit, a napról-napra izmosodó és gyarapodó modern gyári ipar termékeit állítsuk sorba, hogy tanúságot tegyenek a magyar munka, a magyar vállalkozó szellem erejéről és versenyképességéről.

A kormány gondoskodni fog, hogy a nemzeti munka méltó keretben legyen bemutatva, hogy a kiállítók erkölcsi sikerét előmozdítsa.

Tárja ki mindenki szorgalma, izlése, leleményessége eredményeit.

Lépünk mindnyájunk sorompóba, a kik dolgozunk észszel, kézzel vagy géppel, egyért — a hazáért!

Am lássa a mai nemzedék, miket teremtettek az apák az uttorés sulyos viszonyai között; ám érezzük át, hogy az ősek verítéke árán megtört sima uton milyen feladatok hárulnak reánk és a jövőndő nemzedékekre!

Nagy, ritka családi ünnep lesz az, melyet még nem sok nemzet ültethet meg.

Gyűljön a nemzet oda a felséges uralkodó köré, a ki hazánkat oly atyai gondnal és bölcseséggel vezette az áldásos béke utjain, a haladásnak magaslatára és a ki — egy dicső ezredéves mult hű letetményese — oda vezeti a magyar népet egy szebb évezred küszöbére!

Budapest, 1893 február havában.

Lukács Béla, s. k.

kereskedelemlügyi m. kir. mintster.

Hirek és vegyesek.

Márczius 15. A közelgő nemzeti ünnep méltó megünnepeletése végett a rendező bizottság városunk lakosságához falragaszokon a következő lelkes felhívást intézi:

Rimaszombat város lakosaihoz!

Polgártársak!

Márczius 15-én lesz negyvenötödik évfordulója azon történelmi jelentőségű napnak, a melyen a magyar nemzet szive évszázados benutság után először dobogott fel szabadon, s melyen a szó- és gondolat szabadság igéje testet öltött!

E napon hulltak le azok a rabbillések, melyekbe idegen önkény verte a magyar szót és érzést.

E napon ébredt öntudatra hosszú, alélt álom után nemzetünk, s kezdődött hajnalhasadása szabadabb korunknak, melyben a nemzet jogai, felvirágzása és boldogulása elé többé akadályt gördíteni büntetlenül senki sem merészkedik!

Méltó ez a nap, hogy azt minden magyar lángoló lelkesedéssel ünnepelje.

Felhívunk ezért benneteket, polgártársak, hogy e napon érzett lelkesedéteknek külsőleg is kifejezést adandó, lobogózzatok fel házaikat! Hadd hirdesse lobogóitok lengése büszkén és szabadon, hogy e nemzet szívében örökkön él a szabadság lángoló vágya s nagy emléknapiainak kegyeletes tisztelete!

Eljen a haza!

Rimaszombat, 1893. márczius 8.

A rendező-bizottság.

Kamatláb leszállítás. A rimaszombati takarékpénztár, megyénknek eme vezérszerepet vívó pénzügyi intézménye folyó hó 8-án tartott igazgatósági ülésén nagy fontosságú határozatot hozott, a mennyiben elhatározta, hogy a kamatlábát minden üzletágnál $\frac{1}{2}\%$ -al leszállítja. Ehhez képest a már elhelyezett betéttők után — azonban csak f. évi július hó 1-étől — a kamatláb akként állapított meg, hogy az állandó jellegű betétektől 4% , az átmeneti, illetve ideiglenes jellegű betétektől pedig $3\frac{1}{2}\%$, illetve $2\frac{1}{2}\%$ fog a betevőknek kamat fejében fizeteni. A most elhelyezendő betétek után ezen kamatlábak már a betétel idejétől kezdve érvényesek. Viszont a kölcsöntők után — szintén megfelelő leszállítással — $\frac{1}{2}\%$ -al kevesebb kamatot fog az intézet számítani, tehát a jelzálogos kölcsönök után $6\frac{1}{2}\%$, a váltókölcsönök után 7% , és az előlegkölcsönök után $7\frac{1}{2}\%$ -ot. Üdvözljük a kiváló pénzügyi intézet ezen elhatározásért, mely a míg egyrészt a hitel-

kereső közönség igényeinek előékenyebb kielégítését lehetségessé teszi, addig másrészt az intézet és részvényeseinek érdekeit is kellően megőrzi.

Coburg herceg medvevadászata — mint tudósítónk jelenti — nem járt a remélt szerencsével. A zlatnói völgyben már üresen találták a medvék téli tanóját; rövid idővel a vadászat előtt hagyták el a barlangot, mintha csak megérezték volna a nagy veszélyt, a mely fenyegette őket. Klatnán öt medvét vertek fel a hajtók, de a herceg egyre sem löhetett. Ezek közül kettőt Hoznek Gyula veresköi főerdész terített le, kettőt agyonverték a hajtók, egy pedig elmenekült. Február 28-án este hat órákor megtekintette a herceg a nándorlutanai Martin-acsolyártást, a mikor len nyájasan elbeszélgetett Schréder Gyulával, a vasgyár érdemes igazgatójával. E hó 3-án Puzstamezőn és Poprádon át visszautazott Bécsbe.

Megegyen közigazgatási bizottsága f. hó 6-án látogatott gyűlést tartott a tavaszi közgyűlés tárgyainak előkészítése czéljából.

Tagvá választás. Groó Vilmos királyi tanácsos tanfelügyelőt a budapesti Paedagógiai Társaság rendes tagjává választotta, s az arról szóló oklevelet neki f. hó 1-én meg is küldötte.

Fenyés lakomara gyűjtötte össze Samarjay János vendégszerető háza folyó hó 6-án a rimaszombati takarékpénztár igazgató- és felügyelő-választmányának s tisztikarának tagjait s a család barátait azon alkalomból, hogy az érdemes házigazdát a közbizalom a takarékpénztár igazgatósági tagjává választotta. A gazdag lakomát fűszerezett felköszöntők elsője Kishonthy Gyula, igazgatósági elnök toaszta volt, aki szép beszédben ünnepelte a házigazda elévülhetlen érdemeit, kívánva, hogy azokat, egészséget teljesen visszanyerve, újabbakkal szaporítsa. Baksay István szellemes felköszöntőben éltette az intézeti igazgatóságot, s annak kebelében volt kedves tanítványait, kik közé a házigazda is tartozik; Molnár József pedig szokott ékesszólásával a szeretetreméltó, bájos háziasszonyra emelt poharat, mint a női erények és a hitvestársi hűség valódi mintaképe. Több magas szármalasu felköszöntő is volt, melyek hallgatása közben az illusztris társaság sokáig együtt maradt.

Eljegyzés. Tóth Mariskát, Tóth Sámuel serkei volt ev. ref. lelkész szeretetreméltó szép leányát e hó 2-án jegyezte el Hager Miklós darvasi (Biharmegye) ev. ref. lelkész.

Lelkesválasztás. Szuhay Benedek, megyénk szülőtte, főgymnasiumunk egykori jeles növendéke, ki költői műveivel már szép nevet szerzett magának, mult hó 26-án kápolnai (Borsodmegye) lelkésznek választott. Eddigi lelkési állomása F-Barczika volt. Jól megérdemelt előhaladásához szívesen gratulálunk!

Kitüntetett munkák és szavallatok. A közművelődési egyesület a helybeli főgymnasium Tompa-köre részére egy 10 és 5 frtos díjat tűzött ki felolvasásra, 5—5 frtot pedig szavallásra. E díjakhoz járult még a Gellen Endre ügyvéd által felajánlott 10 frt. jutalom. A pályakérdés oly dolgozatokat kívánt versben vagy prózában, melyek a márczius 15-iki hazafias ünnepély keretében beilleszthetők. Beérkezett 10 munka. — Nyertesek lettek: Bodor Dezső VIII-ik, Korsós Zoltán VI-ik o. tanulók 10—10 frt. Zachar Gusztáv VII-ik o. tanuló 5 frttal, mindannyi prózái dolgozattal. Ezeket kívül díszeteket arattak: Bodor Dezső verssel, Novek Béla, Netkovszky Ernő VII-ik o. tanulók prózával. — A versenyszavallaton kilenc szavalló közül az első díjra érdemesítették: Hédeváry Lehel VII-ik, másodikra Novek Béla VIII-ik osztályu tanulók. Díszetben részesültek: Hubay Béla VII-ik és Komlóssy Gyula VIII-ik o. tanulók. A jutalmazott műveket és szavallókat a főgym Tompa-köre által rendezendő ünnepélyen a nagy közönség is hallani fogja!

Városi képviselőtestületi közgyűlés. A f. hó 2-án megtartott városi képviselőtestületi közgyűlés, melynek tárgyai a polgármesternek az 1892-ik évről szóló jelentés-, a gyámpénztári, az elemi- és tanoncziskolák számadásainak megvizsgálása és a pénzügyigazgatósági bérház földszintjének bérbeadására vonatkozó jelentés voltak, a képviselőtestületi tagok élénk részvételével ment végbe. Az annak folyamán kifejtett magas színvonalu vitában részt vettek: Török János, Szabó György polgármester, Baksay István, Marton János, Mőlezer Gyula, Hennyey Kálmán és Nagy Ferenc városi főjegyző. Szabó György polgármesternek nagyszabású évi jelentése ki fog nyomtatni, s azt annak idején részletesen ismertetni fogjuk.

Lelkeszi értekezlet. A gömöri ev. ref. egyház-megye közgyűlését apr. 11-én Rimaszomban tartja meg. Előző napon lelkeszi értekezlet lesz, melyek tárgyai: 1. Elnöki jelentés. 2. A szakaszgyűlések jegyzőkönyveinek beterjesztése s az azokban felvetett indítványok megvitatása. 3. A bírálatra adott egyházi beszédek felolvasása s méltatása. 4. A felszínre jutott egyh. politikai kérdésekkel szemben nyílt, határozott állásfoglalás. 5. A lelkeszi gyámolda alapszabályainak megírálása s annak az egyházmegyei gyűlésre előkészítése. 6. Előfordulható ügyek elintézése.

Gyászhir. Miksitz Károly m. á. v. pénztárosnak kedves leányát Hermint ragadta el a halál szerető övi karjából. A kedves kis leányka a polgári iskola szorgalmas s tehetséges növendéke volt, elvesztését az intézet s az ifjuság is mélyen érzi. Temetése ma azaz 9-én déltán leendő. A polg. iskola növendékei tanáraikkal együtt résztvesznek a temetésen s kisírói végső utjában a boldogultat. A növendékek koszorut helyeznek a ravatalra. A jóságos ég adjon balszamos írt a bánatos szülők és testvérek végtelen tájaldalmára.

Eny kis műhely. A polgári leányiskola növendékei a tanári kar felügyelete s vezetése alatt ápril hó 8-án részben az intézet számára beszerzendő harmónium s részben az ifjusági könyvtár javára, egy kis műhelyt rendeznek. A részletes programot rövid idő multán ismertetni fogjuk. Az élvezetesnek ígérkező jótékony célú estélyre jó előre is felhívjuk az érdeklődő közönség szíves figyelmét.

Tűzereink távozása. Mint a „Felvidéki Közlöny“ f. évi 18-ik számában olvassuk, a helyben állomásozó tűzéréség a legközelebbi hetekben Eperjesre helyeztetik át az onnan eltávozó gyalogság helyére. Ohajtánók, hogy ez a hír megerősítést ne nyerjen, mert városunk és társadalmára nézve a rokonszenvünket teljes mértékben élvező katonaságunk távozása nagy veszteséget jelentene.

Márczius 15-ike a vidéken. Mint értésülünk márczius Idusán vidéki, hazafias érületű fdvaink lakossága is ünnepegni fog. A Rimavölgyén Jánosi, Serke, de főleg Simonyi lelkes népe jár elő jó példával. Ez utóbbi helyen Batta György ev. ref. lelkész tartja az ünnepi szónoklatot, mely előre is hatásosnak ígérkezik.

Halálozás. Egy nemeslelkű férfival ismét megfogott azon dicsők száma, kiknek kora ifjuságtól kezdve, a haza volt mindenük. A megboldogult: Wenzler Gyula életét, mint nyug. m. k. honvédelezredes végezte be. A 48—49-iki szabadságharozot, mint honvédszázados küzdötte át. Mindenki tisztelte szerette a dicsőültet, ki szeretetének egész melegét áldozta a közügyért s vitte magával az örök álmódás hónapja. Temetése folyó hó 5-én ment végbe. Nyugodjék békével! A család által kiadott gyászjelentés a következő: Halasi Gyuláné szül. Ráth Mariska férjével és gyermekeivel, Báró Malcoms Jeromos nejével és gyermekeivel, és Báró Malcoms Ióna gyermekeivel, megszomorodott szívvel jelentik felejtethetlen nagybátyjuknak Wenzler Gyula nyug. magy. kir. honvéd alezredes, volt 1848—49-iki honvéd századosnak f. év márczius 3-án, életének 72-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei f. hó 5-én d. u. 3 órákor a róm. kath. egyház szertartása szerint fognak a helybeli sirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szent mise áldozat f. é. márczius hó 6-án d. e. 9 órákor fog a helybeli egyházban az egek Urának bemutattni. Nagy-Rőzén, 1893. évi márczius hó 3-án. Béke lengjen porai fölött!

Gömörmegei tanítók kérvénye. Legközelebbi számaink egyikében említettük, hogy a gömörmegei ált. tanítóegyesület központi választmánya egy bizottságot küldött ki abból a czélből, hogy a tanítókat fizetések tárgyában az országgyűlés elé terjesztendő kérvényt megszerkessze. A bizottság munkájával elkészült, a kérvények illetékes helyeikre már el is küldettek. Szerkesztőségünk is kapott egy ily kérvényt ismertetés czéljából. Helyszűke miatt e fontos ügyvel részletesen nem foglalkozhatunk most. Annyit azonban ezuttal is constatálhatunk, hogy a szerkesztő-bizottság emberül megfelelt feladatának: a kérvény irodalmi színvonalon álló mű, érvelése oly meggyőző, hogy annak igazságait minden gondolkozó ember kénytelen elfogadni.

Fenyés esküvőt ünnepelt városunkban mult hó 26-án Eckstein F. családja. E napon esküdött örök hűséget Eckstein Anna, városunk egyik jönevű kereskedőjének, Eckstein Fieskónak kedves és művelt leánya Jellinek Jakab tornallyai kereskedőnek. — A nagy fényvel megült esküvőn városunk és vidékéről számosan vettek részt. — Boldogságot kívánunk az új párnak.

Halálozások. Dr. Hampl József rimaszécsi orvos fia: Géza, f. hó 1-én elhunyt. — Borys János es. és kir. nyug. szám-revisor, f. hó 3-án Rimabrézón 78 éves korában elhalálozott. — Endrédy István, helybeli tekintélyes polgár f. hó 7-én szívészűhűdés következtében 65 éves korában hirtelen elhunyt. — Alexy Pál, a helybeli takarékpénztár szolgálja f. hó 7-én rövid szenvedés után 58 éves korában meghalt.

Lopások. Mult hó 24-én Serke községben Botnyik János ottani lakosnak ismeretlen tettesek összes hus-készletét ellopták. A közeli napokban pedig Haluska János murányi lakos hodájából Martinesek István hajtotta el a jubokát. Alig egy hete Hauer Jánosné tornallyai lakos padlásáról vitték el — eddigelé ismeretlen egyének — a szarítás véget kiakasztott fehérműket.

Csendháborítók. Turesán Lajos és Emödi István híres legények Hárskuton. Hogy mily szép lelki tulajdonságokkal bírnak, fényesen bebizonyították, mult hó 19-ik napjának éjjelén, mikor Tenes Mihályt akarták egy kissé végig simogatni. Tenes, ki jókor észrevette a dürgést, kezeket oldott s éktelen ordításával talpra állította a csendes falut. Lett ekkor olyan lárma, olyan szitkozódás s e közben oly bábeli zűrzavar, hogy Anna Ferencz bíró uram alig tudta a rendet helyreállítani. Ha idejében közbe nem lép, fölfehetni a felbőszült legényekről, hogy botjaik nehezebb végét érintkezésbe hozták a hárskútiak kemény fejével.

Páratlan házigazda. Pakhota István uhorkai lakos messzeföldön híres jószívűségéről s mint házigazda páratlan virtussal tölti be tisztét. A minapában is, hogy diadalra juttassa virtusát, Pakhota Jánosné pálinkázás közben úgy eltángálta Kuka János nevű cimborájával, hogy az ügy érdemleges elintézése czéljából a nagyrőzei királyi járásbíróhoz kellett tanácskérés végett folyamodni.

Tűz. Mult hó 27-én Klein Mór ajnaesköi regále bérlőnek a vasuti állomás közelében lévő pálinkás barakja leégett, a benne elhelyezve volt csekély értéket képviselő italok együtt. A tűz vigyázatlanságból keletkezett. A kár körülbelül 100 frt.

Katonai lóvásár Tornallyán. A hadsereg szükségleteinek fedezésére vármegyénk területén Tornallyán f. évi márczius hó 23-án katonai lóvásár fog tartatni. Elővezethető minden szilárd testalkatú, jó mozgást és kitartást ígérő, tulságos használat által még nem rongott s a katonai szolgálatot gátló hibával nem bíró 4—7 éves és legalább 158 centimeter magas ló. A tenyésztő eladók lovaikat a vármegyei lótenyésztési-bizottsága által már előlegesen is megvizsgáltathatják, hogy érdemes-e azokat a vásárlás helyére szállítani.

Bíróválasztás után. Aggtelek községben mult hó 17-én ejtetett meg a bíróválasztás. A jó falusiak magnum áldomást ivandó Kiránszki Sámuel koresmájába tértek be; nagyon természetes, hogy az áldomást ivók közül Horkai György sem maradhatott el. Jól folyt minden mindaddig, míg Horkai György uram a koresmárossal hajba nem kapott. Minthogy az erősebb fél Horkai volt, a koresmárosnak kellett megugrania. Ez alatt a feleségével járatták el a káliai kettőt, olyan alakban, hogy az asszonyt leteperve, ökleikkel kezdték a tánczra unszolni. Ezen alkalmat felhasználták többen, mindent mi kezeügyükbe akadt magukkal vittek s így a koresmáros 150 frt pénzkészletét is. A dolognak ugylátszik folytatása lesz, s ekkor majd a valódi tánczra Horkai uramot és cimboráit a bíróság fogja megtanítani.

Az idő mindent világozágra hoz. Gazsonyi István uram ahogy sem akarta elhinni a példabeszéd igaz voltát, hogy nem hitte el, legalább a mellett látszik bizonyítani azon körülmény, hogy nemrégiben a Szekeres Erzsébet férj. Gazsonyi Jánosné f-balogi lakos nő kamrájából, ennek 351 frtot tevő pénzkészletét ellopta. A gyanú nyomban reá irányult, s azt szerfeletti költsége napról-napra mind jobban öregbítette, s míg nem mult

A néptanító hivatása és jutalma.

Ki ne tudná, hogy a nemzetek boldogulása és felvirágzásának az államok szerencsés fejlődése és jólétének legerősebb alapját az általános műveltség képezi? Ki vonhatná kétségbe, hogy sokkal nagyobb erő rejlik bármely nemzetre nézve az értelmi s erkölcsi tényezők helyes irányu, erőteljes fejlődésében, az értelemmel párosult munkásságban, mint a nagy áldozatokkal fentartott millió főre menő hadsereg szuronyában? Bizonyítják ezt hazánk történetének épen a legfényesebb lapjai s a kultura magasabb színvonalán álló államok politikai sulya, melyeknek éltető forrása mindenütt a nemzet összes elemeit átható általános műveltség.

Én a legnagyobb tisztelettel ismerem el a tudományos képzés nagy becsét, fontosságát: tudom, hogy a művészet, az irodalom virágzása, az ipar s kereskedelem fejlődése, a közigazgatási s jogszolgáltatási viszonyok tökélyesítése mind megannyi hatékony, sőt szükséges tényezői a nemzeti művelődésnek; fel tudom fogni az ezek ápolására hivatott szakintézetek, felsőbb iskolák fontos hivatását, de e mellett lellem egész meggyőződésével hirdetem, hogy a népnevelési érdekek gondos felkarolása a nemzeti kulturának nem kevésbé fontos követelménye, s az e célra szolgáló népiskolák — bármily jelentékteleneknek látszasanak is amazok mellett — a közművelődésnek s ez által a nemzeti nagyságnak nem esekélyebb faktorai.

Igen, mert a nemzeti műveltség csak úgy lehet általános s a nemzeti nagy érdekekre jótékony befolyású, ha az, miként a napsugár, beláthat nemcsak a ragyogó paloták, de a sötét kunyhók falai közé is fényével, úgy lesz élet-erős, ha minél mélyebben bocsátja gyökereit a néprétegek szívós talajába s abban bő táplálékra talál, nemcsak a növekedés, de a virágzás és gyümölcsösítésre is. Ennek az alsóbb rétegnek a megtermékenyítése, hogy abban a tiszta erkölcs, hazaszeretet, a nemzeti erények dusan tenyesszenek, jutott feladatául a népiskolának, a néptanítónak.

Nekik jutott feladatul, hogy a gondjaikra bizott nép gyermekeinek lelkét fogékonyvá tegyék a rend, igazság, vallás és szabadság eszméinek megértése és követésére is; nekik jutott ama magaslatos hivatás, hogy a nép gyermekeiből értelmes és munkás, a jogot s a törvényt tisztelő, a közérdekért tenni s áldozni kész művelt lelkű polgárokat neveljenek a hazának s azokat a honfiúi kötelességek önzetlen teljesítésére és az őket megtsisztelő polgári jogaik gyakorlására méltókká tegyék. Ez lesz — a költő szerint — Magyarország másodszori meghódítása, a mely feladat, mint megmondott, a népiskolára, a magyar néptanítóra vár.

Magasztos, de nehéz hivatás; mint az első honfoglalás: hősokeket kíván, kik a szív, a lélek törhetlen erejével, a szó, a munka fegyverével, s az önfeláldozó lelkesedés hatalmával harcolnak. Nemesak a magunk fájában kell a szív és lélek képzésével folyvást fejleszteni az erős nemzeti öntudatot, de a hazafiságnak egy közös oltára köré kell gyűjteni a nemzetünknek ama

számra nézve is tekintélyes részét, mely a multak mulasztása, vagy helytelen politikája miatt ma is idegen isteneknek áldozik, s a mely a sokat hányatott nemzet eme fohászát: Isten áldd meg a magyart! — pedig nagy oka volna rá — megérteni maig sem akarja.

Az új honfoglalás nagy munkáját nem lehet elvégezni a fanterem négy fala között; küzdtere a községi, társadalmi élet, mely mindmegannyi érdekek védelmét, eszmék megvalósítását várja a tanítótól.

Ott vannak legelőször is azok a kisközségi dal- és olvasó-egyletek, melyek — helyesen vezetve — a jó könyvek hatása s a dal varázshatalma által a felnőtteknek nemesak szórakoztató, de művelő és erkölcsnemesítő iskolái. — Hát ki legyen ezekben a vezető szellem, ha nem a tanító? A népkönyvtárak jobb sorsra érdemes eszméje, mondhatni, az egész haza területén csak ott valósult meg, hol az iránt a vagyonosabb elemek áldozatkészségét saját lelkesedésével, és a néposztálynál az olvasói kedvet a dal esudás erejével felkölteni bírta a tanító. Ott vannak a tűzoltó egyletek, melyek tisztelet a kevés kivételnek — nálunk mai napig is csak ott léteznek, hol ezeket azokkal mintegy összekötve, megteremtette a tanító. Ajtók előtt áll, bebocsáttatást kér anyagi helyzetünk emelésére a községi hitel-szövetkezet is, mely szintén számít a tanító jóakarati munkásságára. S hogy népünk az elszegényedés erkölcsileg is romboló befolyásától mentve legyen, naponként növekedő terhei s igényeihez mérten kell fejlődni az ő gazdasága produktív képességének is, amiért szintén tehet a jóakarati tanító valamit. Hiszen már Trefort megmondotta: a néptanítók vannak hivatva terjeszteni azon eszméket, melyek a vagyonosodásra, jólétre vezetnek. — Hogy a méhészet, gyümölcs-tenyésztés jövedelmező lendületet nyerjen, ez is a tanító feladatai közé számítatik. Bizony soha sem volt Magyarországnak a néptanítóra nagyobb szüksége, mint ma; bizony naponként mind erősebben szól ő hozzá a kor szellemében az evangélium parancsa: Tanítsatok meg minden népeket!

De valyon eme nagy lelki erőt igénylő s önfeláldozással járó terhes munkában részesül-e a tanító úgy a társadalom, mint az állam részéről az ennek megfelelő segélyben; s mint híven fáradozó munkás, megkapja-e közhasznú működésének megérdemelt jutalmát? E kérdésekre a szomorú tapasztalat után minden teketória nélkül azt felelhetem: *nem*.

A társadalom alsóbb osztálya, a nép, melynek boldogítására szenteli a tanító egész életét, nem egyszer gördített akadályt az ő javát ezéző eszmék megvalósítása elé tudatlanságból, megrosszakarathól is, ez által nem csak késlelteti, de meg is nehezíti saját üdvének a munkálását. A magasabb osztály pedig, mely anyagi és szellemi erejét tekintve, legtöbbet tehetne a népnevelés felvirágoztatásáért, minden iránt szívesen tanu it érdeklődést s áldozatkészséget, ennek felkarolását azonban csak a kisebb rész ismeri hazafias kötelességének. Pedig a kisebb községekben csak ott felelhet meg igazán a népiskola a hozzá fűzött várakozásnak, ott lesz áldásos eredményű a tanító jóakarati törekvése, hol az

intelligens osztály, vagy annak egy-egy lelkesebb tagja nemes háttal karolja fel a népnevelést és saját áldozatával másokat is a szent ügy oltárához vonz. Ezt szintén a tapasztalás bizonyítja. Az állam pedig inkább csak a tudományos intézetek fejlesztését ismeri hivatásának, a népiskolák fentartásának terheiből csak ott vállal részt, hol a tehetetlen községek, vagy meggyengült felekezettek azt elviselni képtelenek.

De még elszomorítóbb az a közönyösség, melyet az állam részéről napjainkban kell tapasztalunk a néptanítók anyagi helyzetével szemben. Az állam minden rendű hivatalnok megatálja az ő munkásságának ha nem is bő, de legalább tisztességes jutalmát; csak az a lenézett, fontos hivatása és érdemei szerint nem méltatott tanító kénytelen még ma is a híven végzett kötelesség öntudatával beérni, csak attól kívánják, hogy rongyok között a nyomorban is tudjon lelkesülni hivatásáért. Míg más pálya munkásainak javadalma a kor igényei s a változott viszonyokhoz mérten fokozatosan emeltetik, a szegény néptanító jutalma ma is alig több, mint a hogy az évtizedekkel ez előtt, vagy amint az sok helyt még e század elején megállapított. Hiszen egy negyed százada már annak is, hogy a 300 frtos minimum a törvény által elyben kimondott, s csak most gondol a közoktatásügyi kormány arra, hogy e 25 éves törvényt a valóságban is végre kellene már hajtani! És már közel két év óta gondolkodik, hogy valyon érdemes-e annak az 5786 magyar néptanítónak nyomorúságán enyhíteni, mert hát az az államnak 690 ezer frtjába kerül, — míg más téren, hol pedig nem oly érzékeny a szükség, a milliókkal sem fukarkodnak. Bezzeg másként megy a dolog, ha a közös hadügyminiszter, vagy akármelyik más miniszter előáll. Míg mások jogos kívánsága pártfogásra talál, figyelemben részesül, Magyarország 25 ezer tanítójának fájó panaszát meghallgatni nem akarja a nemzet törvényhozó testülete, megenyhíteni nem képes az illető miniszter. Az a 300 frtos minimum lealázó bélyege ott marad továbbra is az ország tanítóinak homlokán s lesz az ezred-éves ünnepélyen szegényfoltja a haladására büszke nemzetnek.

Sőt a helyett, hogy a tanítóság méltányos kívánsága figyelembé vétetnék, még inkább reménytelenebbé teszik jövőjét. A közoktatási miniszter ur a tanítói nyugdíj-törvény revíziója alkalmával a felekezeti tanítók kántori fizetését, mintha az valami pótlék volna nekik, beszámítható tanítói jövedelemnek nem tekintette, illetve, hol ez külön kimutatható nem volt, a törzstíztésből e czímen egy bizonyos összeget levont; a tanítói fizetések rendezését ezéző törvényjavaslat azonban a 300 frtos minimumba a kántori fizetést is beszámíttatni rendeli, tehát tanítói javadalomnak minősíti. Ilyen logikai következetességgel méri a szegény tanítónak az igazságot! Más téren a hű munkás az elaggás napjaiban, anyagi gondoktól nem zaklatva pihenhet, a tanítóság nagy részének azonban az esetleg betöltött 50 évi szolgálat után 300 frtnyi nyugdíjával a nyugalomban is éreznie kell a szegénységet, ha pedig a lelket s testet ölé munkában korán kidül, koldusbot lesz az egyedüli támasza.

T A R C Z A.

A legkisebb.

Két testvérkéje után ő a legkisebb unokám. Még csak akkor eska, hogy ha bármily erőlködve kapaszkodik is az ebédasztal szélebe, épen csak két ragyogó bogárszemét és szőkefürtű fejeeskéjének tetejét láthatom.

Szokásom szerint esendes pipászó mellett szüresölgettem az ebédutáni gondülő fekete kávé. Ő az asztal tulsó feléről turbékol felém, — mint a párjával évődő gerlicze — s kacagva inceskedik, kötekedik velem.

Mélázásomból felriaszt, mert látva, hogy nem ő reá gondolok, teljes erejéből rámkialt: „Kakk!”

Természetes dolog, hogy én összerезzenve, szörnyen megijedek, — még pedig annál inkább, mert cipőcskéje sarkával dobant is a szőnyegen. Az asztal szélével nem láthatom esőkra készítő piros kis ajkát, de mintha csak látnám, esőkkel vágyom elfojtani esengő nevetését. Ijedésem láttára nevetése pajkos kacajja válik és hasztalan tárom felé ölelni vágyó karomat, ő — mint a sima vízi tavon lebegő fürgé vöczök — az asztal alá bukkan, s onnan még jobban kacagja hasztalan vágyamat.

Mily édesen tud kacagni! mintha kiesinyke szive ezüst esengetyű volna, s annak zengése hizelegne fülembé!

Most megint felkukkant, s rám villan ragyogó szeme. Komor gondom, mint a lebbenő fürtű fejeeskétől illanó pipafüst, szétoszlik.

— Gyere az ölembé ragyogó bogárkám!

Dehogy jön! E vágyó hívás daczára a kis bodri fej megint az asztal alá bukik, sőt a hízélgő szőlítésről sejtve, hogy figyelmem egészen reá fordult, még pajzánabb kacagással felé vissza.

Tartok tőle, hogy e sok bukdácsoló inceselkedésnek sírás lesz a vége: mert kemény ez a tölgyfa asztal, s ha hozzá kocczan a kiesi fej, akkor . . .

De nem! — még hamisabban villan felém az a

naivan kötekedő, ártatlan kacérságtól tündöklő szempár.

Oh! — oh! — még alig harmadfél éves, s már is látnivaló, hogy leányka!

— Oh te parányi boszorka! Mi lesz belőled tizenöt év mulva? — Ide jöjj egyszerűbe, — a szívemre!

Szeretném száz esők között az ölemben viczkázdatni, mint a tenyéren tartott aranyhalaeskát, hogy esőktől, kacagástól kifuradva, pihégye ölelné nyakamat, s félve a kuszált bajnos csiklandásától, duzzogva, bujva hajtana vállamra szőzke-fejcskéjét.

Máskor így szokott ez történni: de most nagyon ingerkedő kedve van, s hízélgő szavam nem bírja ölembé esálni! Pedig ide kell jönnie!

Cselhez folyamodom.

Rá se nézek; hanem kis darab czukorkát mártok kávémba. Tudja: övé lesz, ha az ölembé jön.

Ah! — használt az édes esalगतó falat. Látom a szemében megcsillant vágyat! De most már én, mintha mitse vennék észre, fölveszem letett pipámat s közönyösen szippantok.

A kacagás megszűnik, a kis szőzke fej ismét az asztal alá bukik, s egyszerre csak térdeim fölött ütődik föl: s a piczi szája — e kettéhasadt eseresznye — mint az anyját váró éhes kis feeskéfiók esőre — kinyilva várja az édes falatot.

Most már én kötekedem vele, magasabbra tartva az ujjaim közt levő czukor-falatkat, de csak annyira, hogy épen ajkához nem ér.

Kéz má: térdemre kapaszkodni, én a esalगतó falatot teljebb-feljebb emelem, s mikor ajkához értetem, akkor mondom:

— Pusztit előbb!

Féretartom a czukorkát, lehajolok hozzá; ő hogy lehuzzon magához, szakálamba csimbezkedik, két kis kacójával erősen belemarkol, s bajúszom alá hízélgőde nagyot czuppant.

Pipám az asztalra koppan, mert most már dolga

van mind a két kezemnek; egyikben a czukorkát tartom, másikkal ötöt ölelem.

A esők után felebb kapaszkodva, ismét a czukorra nyílik ajka, s én nem bírom tovább is esalगतni . . . a tündöklő fehér fogaeskek alatt kocczog az édes falat.

Pipám füstje eloszlott, s vele együtt gondjaim is. A gyöngéden ölelő két kis kar, a hizelegve érintő bárszony arezoeska, a gerliczehang eszembe juttatja Arany e két sorát:

— És felejtem egyelőre
Gondjaimat a jövőre! . . .

Csakhogy hamar elkocczogott a czukorka.

— Addá méd e ticsit!

— Nines több, elvitte a czicza.

— Hun van a czicza?

— Ott ketyeg a zsebben.

— Att ite!

Kivesszük a zseborát, s ő maga tartogatja, hol egyik, hol másik fülecskéjéhez.

— Itt a czicza? kérdi a kíváncsi gyermek hiszékenységgel.

— Ott: az ketyeg.

E pillanatban az asztalhoz kocczan az óra.

— Csunya czicza! mondja a kis durzás, és a zseborá üvege kettépattan a második kocczanástól.

Szerenesére belép a kedves nagymama.

— Nézze az ember, — szól tettetett, de örvendő esodálkozással, — ki látott ilyen szerelmes párt, mint maguk ketten?

Kikapja ölemből a kis duzzogót, hogy összeesökölje, s e közben mosolyogva néz reám, szemei ragyognak, tudja, hogy én is érzem minden édes esőkját! . . .

Vénülő ember! — ne bänkődjál a múltért, — ne aggdódjál a jelenben; — hiszen a kecségtető jövő ezeké a kiesinyké, kiket teljes szivedből szeretsz!

Péter Dénes.

Költői lelkű emberek egészen jóindulattal a nemzeti napszámójának nevezik a tanítót, de nincs igazuk, mert a napszámós megtalálja munkája megérdemelt jutalmát, a tanítónál pedig, kinek működésében van valami a teremtés munkájából, nincs meg az arány, sőt nagy a különbség a végzett munka s annak díja között. De még a kialakított díjat sem kapja meg mindenkor, hiszen fűhöz-fához kell fordulnia, ha nem hajtott s elévült követeléseit mégis napról-napra szaporodnak.

Hogy mennyiben terhelheti tehát vád a tanítót, ha népnevelésünk mai állapota nem egészen kielégítő, valamint azért is, ha esetleg az új honfoglalás nem lenne oly dícsőséges, mint azt a nemzeti önérzete kívánja: azt ítélje meg a társadalom, s egyszerűsége vegye pártfogásába az ő jövő sorsát. E pártfogás lesz egyedüli reménye, s önfeláldozó lelkesedésének egyetlen forrása.

Te pedig hazám néptanítására, kinek nem hibája, hogy sokan félreismernek, nem szégyene, hogy érdemeid szerint becsülni nem tudnak: épen ezért meg ne restülj magasztos hivatásodban, mert neked — saját sorsod érdekében is — lelked minden erejével akarnod kell, hogy „legyen több világosság!”

Beeske-Bálint.

Ipartestületi közgyűlés

A rimaszombati általános ipartestület évi rendes közgyűlését folyó hó 5-én délután tartotta meg a vármegyeház nagy termében. A közgyűlésen a városi iparos elem tekintélyes számban vett részt, ami örvendetes tanujelét képezi az ipartestületi intézmény tért foglalásának. A közgyűlés lefolyásáról tudósításunk a következő: Szabó József ipartestületi elnök meleg szavakkal üdvözlölte a szép számban megjelent ipartestületi tagokat, az őszinte részvét hangján emlékezik meg az ipartestület egyik érdemes tagja: Miskolczy Istvánról az elmúlt évben történt elhunytáról és a közgyűlés egyhangú helyeslése közben indítványozza az elhunyt emlékének jegyzőkönyvi megörökítését. Erre a tárgysorozat első pontjaként a múlt évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása következett, mely helybenhagyatván, Rónay Gyula testületi jegyző az ipartestületi eljárás évi jelentését olvasta fel. A ritka szakavatottsággal szerkesztett évi jelentés előrebocsátja, hogy a testületi eljárás tevékenysége az elmúlt évben csupán a törvényben megszabott adminisztratív teendőkre terjedt, ellenben a kisiparosság anyagi vagy szellemi előmenetele és gyarapodása tekintetében eredményekről a sajnos tapasztalt közönyvel szemben szó sem lehet. A kezdeményezés hiánya, az újításoktól való ideges féltelenség, az alig-alig tágható szűk látókör mindmegannyi akadály a gyáriparal való sikeres versenyzésnek, mely akadályokat csak erős ösztartással, vállvetett munkával volna lehetséges elhárítani. A jelentés szerint az eljárás az év lefolyta alatt tíz ülést tartott, a tagok kielégítő részvétele mellett. Az ipari és gyári alkalmazottak betegsegélyezésére vonatkozó 1891. évi XIV. törvényezéskben biztosított azon kedvezmény, hogy az ipartestület a segélypénztárt saját kebelében megalakíthatja, nem vétetett igénybe, mivel a megye területére illetékes kerületi betegsegélyező pénztár székhelyül különben is Rimaszombat város van kijelölve. Ezen — működését rövid idő múlva megkezdő — segélypénztár szervezete, az általa nyújtandó segély, a fizetendő járulékok, a bejelentési kötelezettség stb. tekintetében szükséges tájékoztatást a helybeli iparhatóság annak idején közölte. A jelentés sajnálattal említi fel, hogy a hadsereg bőrnemű szükségletére nézve kiírt pályázatban, dacára az előnyös feltételeknek, a helybeli iparosság nem vett részt. A feloszlott szűrszabó- és kalapos-ipartársulatok vagyonából alakított tetemkezési alapra vonatkozó tájékoztatás után a jelentés a tanonez-probaidó szabályozását tárgyaló intézkedésekről, majd az ipartestületi elnök és pénztárnak az országos iparegyesület jubiláris közgyűlésén való részvételéről, s Nagy Ferenc városi főjegyző, mint iparhatósági biztosnak ezen állásnak további 3 évig való megtartására rábírt. Attérve a testület kebelében fennálló békeltető bizottság működésére, a jelentés felelősi, hogy az 8 ülést tartott, melyeken a 33 bejelentett panasz közül 15-nek visszavonása folytán 18-at tárgyal, ezek felerészében egyezséget létesítvén, a többiben pedig, a felek kölcsönös megnyugvására, mindenkor egyhangú határozatokat hozván. Végül az ügyforgalomra, a munkaviszonyváltozásokra, a segéd és tanonez létszámra és testületi taglétszámra vonatkozó adatokat foglalja össze a jelentés, melyet a közgyűlés vita nélkül helybenhagyó tudomásul vett.

Erre Lévy István olvasta fel a számvizsgáló bizottság jelentését a pénztár állásáról, mely sajnálattal emeli ki a tagsági díjak késedelmes és sokszor csak igen komoly eszközök alkalmazásával elérhető befizetését. — Varga Lajos pénztárnak a testületi számadások pontos és szakszerű vezetéséért köszönetet szavazván a közgyűlés, részére a felmentvényt szokott fenntartással megadta. Erre a testület jövő évi költség-előirányzata állapítottán meg, Szabó József elnök hosszabb beszédben mond köszönetet a testületnek a megtisztelő bizalomért, melylyel őt az elnöki székbe emelte, kijelenti azonban, hogy bokros teendői folytán kénytelen ezen tisztról lemondani s megbízatását letenni. Éva János, testületi alelnök utal arra, hogy az elnök két évvel ezelőtt három évre választatván meg, most állását el sem hagyhatná, s az egész testület nevében sürgetőleg kéri, hogy legalább még egy évig vezesse a testület ügyeit. Nagy Ferenc városi főjegyző, mint iparhatósági biztos nagy figyelemmel hallgatott terjedelmes beszédben kifejezti annak szükségét, hogy az elnök állásában megmaradjon, mire az elnök, engedve a közgyűlés minden tagja által viszhangoztatott ismételt kéréseknek, azon reményben, hogy az alelnök mindenkor hathatós segítségére leand, tisztének

még egy évi viselésére késznek nyilatkozik. Miután meg az elhunyt Miskolczy István helyére számvizsgáló bizottsági taggá az őt eddig is helyettesítő Kovács Zsigmond, ennek helyére pedig előjárósági taggá Kalla Mihály megválasztattak, egyéb tárgy és indítványok hiányában alelnök a közgyűlést a testületi tagokhoz intézett szíves köszönő szavakkal és azok lelkes éljenzése közben beakasztotta.

A közgyűlést este nyolcz órakor a polgári olvasó-kör helyiségében az ipartestületi elnök tiszteletére rendezett 70 terítékű kedélyes társas vacsora követte, melyet számos sikerült felköszöntő fűszerezett. Az ünnepi szónok Varga Lajos, testületi pénztárnok volt, a ki jól átgondolt szép beszédben méltatván az ünnepelt bokros érdemeit, az ipartestület ajándéka gyanánt neki egy szépívű ezüst service-t nyújtott át. Közma Szabó József a felköszöntőre nagyobb szabású, kerekded beszédben válaszolt, megható hangon mondvá köszönetet az előtte mindig kedves emlékek maradó megtiszteltetésért. Kovács Zsigmond Nagy Ferenc városi főjegyzőt, mint iparhatósági biztost, Nagy Ferenc pedig az ipartestületi eljárásról éltették; az utóbbiak magvas és mindvégig magas szárnyalású beszéde viharos éljenzésre ragadta a lakomán résztvevőket. Szóltak még lapunk szerkesztője, ki az ünnepeltre mint a polgári erények valódi példányképére és nejeire emelt poharat; Náray I. A., ki Nagy Ferencre, Éva János testületi alelnök, ki Institórisz Endre testületi ügyészre, továbbá Institórisz Endre, ki az ipartestületi tagok békés összetartására írtta poharát. Nagy Ferenc második felszólalásában Rónay Gyulát, mint a testület érdemes jegyzőjét, Institórisz Endre Éva János alelnököt, az ünnepelt a társas vacsora létesítésében közreműködött öt derék menyecskét, Kriston Szabó János az ünnepeltet és Éva Jánost, Löfköves Lipót Rábely Miklóst, mint a polgári olvasó-kör buzgó elnökét, Szabó Lajos a rimaszombati iparosokat, Rábely Miklós Varga Lajos testületi pénztárnokot, Varga Lajos Löfköves Lipót, Szabó József mészáros Tomay Alajos és Soós László rendezőket, Szabó László a rimaszombati iparosokat éltette tetszéssel fogadott felköszöntőkben.

Végül Náray J. A. az őszinte testvérisülésre, Éva János az ünnepeltre, Löfköves Lipót az ipartestületre és előjáróságára, Lévy István a temekkezési egyesület kezdeményezőire, Varga Lajos és Szabó László pedig a sajtó jelenlevő képviselőire emelt talpraesett felszólalásokban poharat. Több sikerült felköszöntő meghallgatása után a kedélyes társaság a kora reggeli órákban oszlott szét.

Közgazdaság.

Agrár mozgalmak.

Mezőgazdáink örömmel vettek tudomást a német gazdák hatalmas szövetségéről, mely immár tizenegy program pontokba foglaltan sorolja fel ama módokat, melyek alapján a kellőleg nem méltányolt mezőgazdaság, s az elnyomott földművelők helyzetét segíteni lehet.

A szövetség célja: állást foglalni és nemesek társadalmi, de politikai befolyás útján is érvényre juttatni a programban kifejtett eszméket.

A Németországban magasra felecsapott hullámok enyhébb alakban hazánk közgazdasági életében is jelentkeznek. Az országos gazdasági egyesület kebelében lelkesült mozgalom indult a céltudatos magyar agrárpolitika eszméjének megvalósítása iránt.

Míg ama mozgalmakkal szemben köz- és nemzetgazdasági szaklapok összetartásra, egyesülésre serkentenek, addig a politikai sajtó organumai az óvatos tartózkodás álláspontra helyezkednek, sőt egy kiváltságos osztály keletkezésének társadalmi hátrányaira mutatnak, sa lefolyt nagyjelentőségű agrár mozgalomról szárazon említi, anélkül hogy annak nemzetközi kihatását mérlegelnék!

Már késő!

Földművelő gazdáink megértik a haladó kor szellemének intő szótait, mely levetni kényszeríti gazdasági elmaradottságunk fakó öltönyét, tudatára ébrednek az erőnek, mely az agricultur állam hatalmas jelzője alatt éppen az ő jogaikban rejlik.

Az imént lefolyt földművelési vitánál meggyőződést szerzhettünk arról, miszerint kormányunk a magyar agrárpolitikai érdekek istápolása iránt kellő érzéssel bír: sajnos, az eszközök elégtelen volta nagyobb actió kifejtését még későbbi időnek tartja fenn.

Önerőnkre vagyunk jórésben utalva. A társulás szellemében keressük a módot, abban özpontosul azon erő, mely által az egyéni s a közérdekek egyaránt kielégíthetők.

S ez alkalommal örömmel üdvözlöm a rimaszombati gazdakör és közbirtokosság tagjainak egyesülési mozgalomát, mert annak szerencsés létrejvetelében városunk mezőgazdasági előhaladásának legbiztosabb zálogát látom, sőt erősen hiszem, hogy a jó példa követőkre talál, és hosszas nyugalmából a céltudatos tevékenység mezejére hívja vármegyénk nagyreményű agricultur egyesületét!

Kincseket ad a talaj, százezreket boldogít számos közgazdasági intézmény, ha szakszerű működés a társulás mérhetlen erejével aknázza ki őket.

És erre itt az alkalom.

A földművelési miniszter felhívta valamennyi gazdasági egyesületet, jelöljék meg ama mezőgazdasági intézményt, melynek kivételét szükségesnek vélik. A rendelkezésére becsajtott összegből, rendelkezésére álló szakorok alkalmazásával is készséggel nyújt segítyt.

Eme felhívás kapcsán még nagyobb jelentőséget nyer, még halaszthatatlanabbá válik a gazdakörnek tervbe vett egyesülése.

Nemesek egyes gazdák érdekei nyerne az által hasznos kielégítést, mert a vetőmagvak, gépek, másnemű gazdasági eszközök könnyebben, jutányosabban megbízhatóbb forrásból — szerezhetők be, hanem ezen egyesület által oly köz- és mezőgazdasági intézmények valószínűsíthetők, melyek ama szempontokból városunk összes lakosságára jótékony befolyást gyakorolnának.

Miért továbbra is késlekedni egy városi tejszövetkezet megalakításával?

A fogvasztó közönségnek hasznára lenne, ha volna csarnok, hol a napnak bármely órájában beszerezhetne tiszta egészséges olesóbó sovány és drágább u. n. kővér tejet, továbbá tejfelt, turót, vaját, sajtot. A termelő gazda készséggel szolgáltatná be napi készletét, piaci árulás nem képezné gondját. A havonta pontosan befolyó

igazságos jövedelem mellett az állattartás és tenyésztés által közvetve előálló bevételi többlet pedig a belterjesebb gazdálkodást segítené elő.

A kivétel nem látok akadályt. Kétszáz darab részvény, egyenként 5 firt értékkel, illetve egy darab tehát egy részvényre jegyezve, összesen 1000 firt. Egy kibérelt helyiség, a legszükségesebb berendezés, egy jóra való sajtó az üzlet megindításához elegendő lenne.

Másik intézmény volna kizárólag a mezőgazdasági érdekeit szolgáló kísérleti tér. Már az elmúlt évben meglelt vitatva e becses lapok hasábjain a kivétel módja, lényeges akadály pedig fenn nem forog.

Vétek igazán ősi szokásként megvinni a talajt, mikor annak termő ereje évről-évre csökken, mikor a termés minősége ijesztően apad, mikor terményeink ára a minimumra szállt: holott a tudomány kijelölte az utat, a módot, miként lehet kétszáz gabonát termelni ott, hol eddig csak egy szál terem, miként növeszthető a hűveiyknai kalász arasznyi nagyra; a termés minősége miként fokozható és a jelenben alakult árak mellett is miként érhető el nagyobb jövedelem.

Mindezen tudományos megállapított módok gyakorlati alkalmazásához az első nélkülözhetetlen feltétel egy megfelelő nagyságu kísérleti tér!

Számos égető kérdés megoldásra vár. Míg a gazdasági egyesülettől reméljük és várjuk, hogy az egész vármegyére kiható jelentős közgazdasági intézmények létrehozatalánál szakszerű befolyását érvényesítendő: addig a helybeli gazdakör vezetői egyéneinek tapasztalt szorgalmában bízunk s már eleve megnyugtató tudattal látjuk felderülni városunk közgazdasági fejlődésének egészséges hajnalát!

Az államfenntartás legfőbb szerepe mezőgazdáink vállait terheli. S a miként gyöngye szemekkel a jövőt látom, az új ezredév olyan agricol államot alkot, mely épen szabadelvű és demokratikus szervezete mellett a földművelés mesterségével foglalkozóknak elsőrendű befolyást biztosít.

Talpra magyar gazdák egyesült erővel! Leírhatatlan sok a mi bajunk és csak úgy virulhat az árva Hon, ha kérges tenyérről munkált talajából fakad az agrár mozgalom.

Brauner Gyula.

Hirek és vegyesek.

Az iparos ifjusági önképző egyesületről. Hosszu és nehéz vajadás után végre meglelt oldva a kérdés, mely Damokles kardjaként függött a helybeli iparos ifjusági önképző és segélyező egyesületének létkérdése fölött. Mintha e fontos kérdés megoldásánál az iparos ifjusági átszellemlélt volna: a legnagyobb ügybuzgalommal, szeretettel egész meglevő tömegesen sorakozott azon kibontott zászló alá, melyre az isteni gondviselés lángoló betűkkel írta az önképzés, az önművelődés magasztos eszméit. Habár az újonnan alakult egyesületnek — a kerületi betegsegélyező pénztárak életbeléptetésével — a jelenlegi viszonyok között a betegsegélyzést fel is kellett adnia: mindazáltal a keblekben szunnyadó parázs lángot fogott, hogy életet adjon az önképző egyesületnek. A jelen korban valóban nemes missiót teljesítenek az ily egyesületek, mert sehol úgy, mint nálunk, nincs nagyobb szükség arra, hogy az érzelmi erő fokoztassék, mit az önképzés tetemesen mozdít elő, hogy a munka becsülete a mai szédelő irány ellenében érvényesüljön, s a fiatalság a jövő iparosaik önjelölés tudatára ébredjen s a kedvezőtlen viszonyok javulását ne egyedül másoktól, — de saját magától is várja s erre nézve minden lehetőt megtegyen. Ez pedig az egyesületnek egyik feladata. Hiszen egy virágzó egyesület sok rosztól elvonja a fiatalságot, velök nemesebb szórakozásokat kedveltet meg, játszva, mulatva önműveli. Az egyesületnek újabb alakulását csak üdvözölni lehet s hogy pedig ezen érzelmi mozgalom ne maradjon elszigetelt és szűk korlátok közé szorított: szükséges, hogy annak felvirágzásához önálló iparosaink is segédkezzen nyújtsanak ama számtalan iparbarátal egyesülve, kik szívükön viselik a haza sorsát, mely hogy felvirágozzék, annak egyik alapföltétele az ipar fejlesztése! Az újonnan alakult egyesület múlt hó 26 ik napján s folytatólag f. hó 5-én tartotta meg alakuló közgyűlését. Ez alkalommal 52 tag lépett az egyesületbe s ez választotta meg tisztviselőként és pedig: elnöknek: Rakottay Lajost, alelnöknek: Accipiter Sámuel, titkárnak: Mihályi Lajost, pénztárnoknak Rakottay Danót, alpenztárnoknak: Makovics Lajost, könyvtárnoknak: Hunscha Hugót. Választmányi tagokul beválasztattak: Perez József, Sándor Bálint, Tóth László, Accipiter Lajos, Tarjányi Béla, Steiner Gusztáv, Makovics Lajos, Danda Pál, Hunscha Hugó, Králl Viktor, Perez Béla, Polonkovics Pál. Számvizsgálókul: Sztrehla Gyula, Makovics Lajos és Dinda Pál. Az egyesület által elfogadott s újonnan átalakított alapszabály még e hét folyamán lesz beterjesztve az alispáni hivatalhoz, hogy a tavaszi közgyűlés útján felsőbb megerősítés céljából a nagyméltóságú belügyminiszterhez feltérjesztessék.

Új intézmény. A budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás kimutatásokat hoz nyilvánosságra az általa leplombozott magvakról. Az első kimutatás szerint, mely a „Köztelek” című szaklap jan. 18-án megjelent ez idén, jan. hó 17-ig az alább megnevezett budapesti magkereskedők és elárúsítók számára a következő mennyiségű magvakat plombozta le, u. m. Mauthner Ödön 556 métermázsza luczerna, 105 métermázsza lóhere. Haldek Ignác 36 métermázsza luczerna, 51 métermázsza lóhere. Ullman Károly 176 métermázsza luczerna, 53 métermázsza lóhere. Magyar keresk. részvény-társaság 185 métermázsza luczerna, — lóhere. Magyar mezőgazdák szövetezete — luczerna, 71 mm. lóhere. Szávost Alphon 20 mm. luczerna, 22 mm. lóhere. Frommer A. Herrman 6 mm. luczerna, 4 mm. lóhere. — Statisztikai szempontból a m. kir. magvizsgáló állomás fenti kimutatásának az a legérdekesebb momentuma, hogy e czégek közül az egyik névszerint a Mauthner czég egymaga több luczernát plomboztatott, mint az összes többi budapesti magkereskedő együttvéve. Közgazdasági szempontból pedig nagyon is helyeselhetjük e kimutatások nyilvánosságra hozatalát, minthogy általuk világosan betekínthet a gazda a különféle magyar czégek üzemébe és forgalmába és e esalhatatlan kimutatások révén aztán világosan láthatja azt is, melyik czég felé irányul leginkább a gazdaközönség általános és legnagyobb bizalma.